

YENİLENEN PROGRAMLARIN UYGULANMASINDA ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR*

Yrd. Doç. Dr. Ömer Cem KARACAOĞLU
Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
cemkaracaoglu@yahoo.com

Yrd. Doç. Dr. Esin ACAR
Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
esinnacar@gmail.com

ÖZET

Türkiye’de hâlihazırda yenilenmiş bulunan programların (2005) uygulanmasında karşılaşılan sorunların ya da eksiklerin saptanması ve tanımlanması amacını benimseyen çalışmamızda, bir eğitim programının oluşturulma ve uygulama aşamalarında yer alan en önemli öğelerden biri olan öğretmen, fikirlerine başvurulmuş önemli bir kaynak olmuştur. Amacımıza ulaşmak için kullandığımız araştırma yöntemimiz nitel özellik taşımasının yanı sıra, verilerin analizi esnasında istatistik kullanılması özelliğinden dolayı nicel bir özellik de taşımaktadır. Araştırma, mevcut durumu ortaya koymayı ve tanımlamayı hedeflediği için betimseldir. Çalışmadaki veriler, aslında yöntem kitaplarında bir tür tartışma yöntemi olarak geçen “kartopu” tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın bulguları, “süre” alt boyutunun çalışmadaki öğretmenler tarafından vurgulanan en fazla sorun olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca sırasıyla “ etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı-değerlendirme” ve “araç-gereç kullanımı ve bu araç-gereci kullanma ortamı” ile ilgili problemler vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğitim programı, öğretmen görüşleri, kartopu tekniği

THE ISSUES THAT TEACHERS ENCOUNTER DURING APPLICATION OF NEW CURRICULA

ABSTRACT

In our study, which considers the already renewed curricula in 2005 in terms of indicating and defining problems or deficiencies met during their practices, teacher, who are one of the most important elements in forming and performing *steps* of curriculum, is an important resource. The research method used in our study is a kind of quantitative method as well as it has a qualitative character because statistics was used during the data analyzing. The research is a descriptive study since it aims to *extract* and to define *the existing* station. Data of the study were gathered via “snowball” method, which is known as a kind of discussion method in the method books. The findings of the study emerged that “time” is the most popular sub-dimension emphasized by the teachers in the study. Also, the problems about “activity, strategy, method, technique using and evaluation” and “equipment use and suitable place for equipment use” in order were emphasized.

Keywords: Curriculum, teacher views , snowball technique

* Bu çalışma 18. Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bilgide, konu alanında, toplumda, bireyin ihtiyaçlarında, dünyada ve eğitimde meydana gelen değişiklikler ve ortaya çıkan yeni anlayışlar/yönelimler program geliştirme sürecini zorunlu kılar. Program geliştirme, toplumun, bireyin ve konu alanlarının ihtiyaçlarına göre hedeflerin psikoloji ve felsefeden yararlanılarak saptandığı, hedeflere göre içeriğin, hedeflere ve içeriğe göre öğrenme-öğretme sürecinin, hedefler, içerik ve öğrenme-öğretme sürecine göre değerlendirmenin belirlendiği, düzenlendiği ve uygulandığı dinamik bir süreçtir (Karacaoğlu, 2006). Öğretim ve öğrenimin nasıl gerçekleştirildiği ister istemez ne öğrenildiğini biçimlendirir; örneğin, tam olarak çocuk merkezli olan pedagojide, eğitimciler öğrencilere öğretilen şey hakkındaki denetlemenin bir kısmını, yani programı, kabul ederler (Anderson-Levitt, 2008).

Program bazı yönlerden küreselleşiyor. Planlanmış program görünür bir şekilde dünya üzerinde daha fazla aynılaştığı ve batı tarzı eğitimin resmileştiği 1950'lerden beri programların daha fazla birbirlerine benzediği görülmektedir (Anderson ve Levitt, 2008). Eğitimdeki yeni anlayışlar ve yaklaşımlar, tüm dünya ülkelerini etkilediği gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Öğretim programlarının çağdaş ihtiyaçlara göre düzenlenmesi, diğer şartlara zemin oluşturması bakımından Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından öncelikli bir konu olarak görülmüştür. Dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmeler doğrultusunda ilköğretim ve orta öğretim programlarının bütünsel bir bakışla yenilenmesi için çalışmaların gerekli olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2006).

Yeni programların teorik olarak çağdaş yaklaşımları benimsediği söylenebilir. Bu programların, öğrencinin merkezde olduğu yapılandırmacı bir anlayışı benimsediği vurgulanmaktadır. Yeni program yapılandırmacı yaklaşıma, aktivite ilkesine, çoklu zekâ teorisine ve öğrenci merkezli öğretime dayanmaktadır. Öğretmenler öğretim programının etkili biçimde uygulanmasında anahtar kişilerdir. Bir öğretim programının başarısı büyük ölçüde öğretmenlerin programı benimsemelerine ve belirlenen amaç doğrultusunda uygulamalarına bağlıdır (Gömlüksiz, 2007). Programlarda, bilinçli olarak öğrencilerin işbirliği içinde bulunmalarını sağlayacak uygulamalara yönlendirilmesi ve dolayısıyla bireysel özelliklerini, yeteneklerini ya da farklılıklarını ön plana

çıkartabilmeleri hedeflenmektedir. Öğretilen ve öğrenilen eğitim programlarının pratikte birbirlerini desteklemeleri için, öğrenenin tecrübe edeceği yaşantılar, Dewey'in "öğrenmede karşılıklı değişim" diye adlandırdığı şeyden etkilenmek durumundadır (Morphew, 2002).

Öğretimde kullanılacak içeriğin tasarlandığı Programda, aynı zamanda bu içeriğin iletilmesi yolları da yer alır. Yeni programı sınıfta uygulamaya koymak öğretmenler için etkili bir profesyonel gelişime hizmet edebilir. Belirli bir programı öğrencileri ile birlikte uygulama, neler olduğunu kaydetme ve farklı fikirler üzerinde diğerleri ile tartışma suresinde öğretmenler, kendi öğretimleri ve öğrencilerinin öğrenmeleri hakkında bilgi sahibi olurlar (Connelly, 2008; akt. Cohen ve Hill, 1998).

Bir programın uygulanmasında karşılaşılan sorunların neler olduğu konusunda görüşüne başvurulacak öncelikli kişiler programın uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Öğretmenler, program uygulayıcısı olmalarının yanı sıra programın uygulanması için elverişli bir ortam hazırlama konusunda da sorumlu ve etkili olan yegâne kişilerdir. Bu nedenle, yeni programların uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunların uygulayıcı olarak önemli rolü olan öğretmenlerin bakış açılarıyla da değerlendirilmesi önemli görülmektedir

Diğer taraftan Yenilikçiler, yenilenen program ve bu programın denenmesinin öğretim uygulamalarına doğrudan yol göstermeyebileceği olasılığını işaret etmeye başlamışlardır. Öğrenci performansının yeni ölçütleri, yeni öğretim yollarını kullanmayı gerektirir (Wilson and Berne, 1999). Eğer yenilenen programlar öğretmenlerin öğretim uygulamalarını değiştirmeye yönelik olmazsa ya da öğretmenler bu programların uygulanmasında zorluklarla karşılaşılırsa, kuramsal olarak geliştirilen ya da iyileştirilen düzenlemelerin uygulamada yetersiz kalacağı açıktır. Bu temel gerekçelerden hareketle araştırmanın problemini öğretmenlerin yenilenen programların uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorusu oluşturmaktadır.

Amaç

Araştırmada, Türkiye’de 2005 yılında yenilenen programların uygulanmasında öğretmenlerin karşılaştıkları öncelikli sorunları betimleme ve bunlara çözüm önerileri getirme amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi açıklanmıştır. Araştırma, nitel bir araştırma olmasının yanı sıra verilerin analizi esnasında istatistik kullanılmasından dolayı nicel bir özellik de taşır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut durumu ortaya koyan ve betimsel nitelik taşıyan bir çalışmadır. İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin yenilenen programların uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar ya da güçlükler birinci ve ikinci önceliklerine göre belirlenmiş ve belirlenen bu sorunların eğitim uygulamaları üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın ili, Yenipazar ilçesinde görev yapan ve 18 Şubat 2008 tarihinde “Yeni Programlarda Öğretim Uygulamaları” seminerine katılan 82 öğretmen oluşturmuştur. 3’ü merkez 4’ü köyde olmak üzere, toplam 7 İlköğretim okulu, bir lise ve bir de anaokuluna sahip ilçede, 2 öğretmen hariç bütün öğretmenler yapılan seminere katılmışlardır. Toplam öğretmen sayısına göre 44 öğretmen sözleşmeli, 40’ı da kadrolu olarak çalışmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, öğretim yöntemleriyle ilgili kitaplarda bir tur tartışma ya da sınıf içi aktivite yöntemi olarak geçen “kartopu” tekniği ile toplanmıştır. Alan yazın incelemesi sonucunda, verilerin toplanmasında kullanılan kartopu tekniğinin, öğretim amacıyla uygulandığı görülmüştür. Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan kartopu uygulaması, Perez’e göre (2008) şu aşamalarla yapılır:

1. Öğrencilere boş kâğıtlar verilir.
2. Öğrencilerin gün içinde öğrendikleri şeyler hakkında konuşmaları sağlanır.
3. Kâğıtlarına birden üçe kadar numaralar yazdırılır.
4. Öğrencilerden bugün sınıfta öğrendikleri arasından önemli gördükleri üç şeyi bu numaraların yanına yazmaları istenir.

5. Öğrencilere düşünebilmeleri ve düşüncelerini not edebilmeleri için zaman verilir.
6. Öğrencilerden kâğıtları bir kartopuna benzeyecek şekilde buruşturmaları istenir.
7. Öğrenciler ellerinde kartoplarıyla birlikte ayakta dururlar.
8. Etkinliğin nazik ve gelişigüzel olacak şekilde yapılmasının önemi açıklanır.
9. Sinyal verildiğinde, öğrenciler ellerindeki kartopu şeklindeki kâğıtları nazik ama gelişigüzel bir şekilde havaya atar ve bir başkasının attığı kartopunu yakalayıp onun gün içinde öğrendiği en önemli üç şeyin ne olduğunu bulurlar.

Aydın ili Yenipazar ilçesinde görev yapan 82 öğretmene yeni programlarla ve tekniğin kullanımı ile ilgili kısa bir sunudan sonra birer adet boş kağıt dağıtılmış ve her öğretmenin karşılaştığı en önemli *sorunu* bu kağıda yazması istenmiştir. Daha sonra bu kâğıtların kartopu biçiminde buruşturup oturdukları alanda en uzak yere fırlatmaları istenmiştir. Ardından her öğretmen kendine en yakın kâğıdı almış, aklına gelen yaşadığı ve karşılaştığı ikinci sorunu elindeki daha önce yazılan sorunun altına yazmıştır. Daha sonra her öğretmenin ellerindeki kâğıtları bir noktaya isabet ettirecek şekilde atmaları istenmiş ve kartopu biçimindeki kâğıtlar belirlenen noktadan toplanmıştır. Toplanan kâğıtlarda yazan üstteki sorunlar, birinci öncelikli sorunlar olarak öğretmenlerin ifadelerine bağlı olarak sıralanmıştır. Bu sıralama yapılırken öğrenme-öğretme sürecinin alt boyutlarına göre sınıflama yapılmıştır. Diğer bir söyleyişle, sorun belirten görüşler; etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme, araç gereç kullanımı ve ortam, süre, öğretmen ve öğrenci alt boyutlarına göre sınıflandırılmıştır. Aynı işlem ikinci turda yazılan ikinci öncelikli sorunları alt boyutlara göre belirlemek üzere yapılmıştır. Bu işlemlerden sonra tüm sorunlar tabloleştirilmiş ve alt boyutlara göre frekansları hesaplanmıştır. Bu frekanslardan yola çıkarak veriler yorumlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Elde edilen veriler araştırmanın temel amacı doğrultusunda tablolaştırılmış ve tablolar açıklanarak yorumlanmıştır.

Kartopunun birinci tur uygulamasında öğretmenlerin ifade ettikleri sorunlar, alt boyutlara göre analiz edilmiş ve frekanslarını göstermek üzere Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Görüşlerine Göre Birinci Öncelikli Sorunların Programın Alt Boyutlarına Göre Dağılımı

Program Alt Boyutları	f
Süre	14
Araç gereç kullanımı ve uygun ortam	10
Öğretmen	10
Etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme	9
Öğrenci	6

Öğretmenlerin birinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar ile ilgili frekanslar incelendiğinde, en çok “süre” alt boyutu ile ilgili sorun olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 14’ü, programdaki etkinlikler ve değerlendirme için zamanın yetmediği konusunu dile getirmişlerdir. 10 öğretmen, programda kaynaklanan sorunlara ilişkin “öğretmen” alt boyutu ile ilgili görüş bildirirken, 10 öğretmen de “araç gereç kullanımı ve ortam” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Programda karşılaşılan sorunlar arasında öğretmenlerin kendilerinden kaynaklanan eksikleri ifade etmiş olmalarına dayalı olarak, öğretmenlerin eğitim ihtiyacı hissetmekte oldukları yorumu yapılabilir. Öğretmenlerin yenilenen programın uygulanmasında karşılaştıkları diğer bir öncelikli sorunun araç gereç eksikliği ve ortamın uygun olmayışı, ders kitaplarının ve kılavuz kitapların eksiklerini dile getirmiş olmalarıdır. Bu bulgunun ortaya çıkmasında verilerin ilçe ve köyde öğretmenlik yapan öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılmış olması etkili olabilir. Bu duruma dayalı olarak, ilçe ve köylerde hala birtakım olanakların yenilenen programların uygulanması için uygun olmadığı yorumu yapılabilir.

Kartopu tekniğinin ikinci aşamasında, öğretmenlerin yaşadıkları ikinci öncelikli sorunu belirlemek amacıyla, kendilerine en yakın kartopu biçimindeki kağıdı alıp, kağıda yaşadıkları ikinci sorunu yazmaları istenmiştir. Öğretmenler tarafından sorun

olduğu ifade edilen görüşler, birinci turdaki sorunların sınıflandırıldığı gibi; etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme, araç gereç kullanımı ve ortam, süre, öğretmen ve öğrenci alt boyutlarına göre sınıflandırılmıştır.

Kartopunun ikinci tur uygulamasında öğretmenlerin ifade ettikleri sorunlar, alt boyutlara göre analiz edilmiş ve frekanslarını göstermek üzere Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Görüşlerine Göre İkinci Öncelikli Sorunların Programın Alt Boyutlarına Göre Dağılımı

Program Alt Boyutları	f
Etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme	11
Süre	10
Araç gereç kullanımı ve ortam	8
Öğretmen	6
Öğrenci	2

Öğretmenlerin ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar ile ilgili frekanslar incelendiğinde, en çok “etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme” alt boyutu ile ilgili sorun olduğu görülmektedir. Bu alt boyutla ilgili en çok dile getirilen ara disiplin, performans değerlendirme gibi programa yeni giren uygulamaların gerçekleştirilmesinde yaşanan sorunlardır. Öğretmenlerin 11’i, programdaki etkinlikler ve değerlendirme için zamanın yetmediği konusunu dile getirmişlerdir. 10 öğretmen, programdan kaynaklanan sorunlara ilişkin “süre” alt boyutu ile ilgili görüş bildirirken, 8 öğretmen de “araç gereç kullanımı ve ortam” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir.

Kartopunun uygulamasının tamamında, öğretmenlerin ifade ettikleri sorunlar, alt boyutlara göre analiz edilmiş ve frekanslarını göstermek üzere Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Görüşlerine Göre Birinci ve İkinci Öncelikli Sorunların Programın Alt Boyutlarına Göre Dağılımı

Program Alt Boyutları	I. Öncelik	II. Öncelik	Toplam
	f	f	f
Süre	14	10	24
Etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme	9	11	20
Araç gereç kullanımı ve uygun ortam	10	8	18
Öğretmen	10	6	16
Öğrenci	6	2	8

Öğretmenlerin birinci ve ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar birlikte değerlendirildiğinde, en çok “süre” alt boyutu ile ilgili sorun olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 24’ü, programdaki etkinlikler ve değerlendirme için zamanın yetmediği konusunu dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin (süre alt boyutu) öğretmen görüşlerinin bazılarına ifadelerle sadık kalınarak aşağıda yer verilmiştir:

- Etkinliklerin bir ders saati içinde bitirilememesi.
- Bazı derslerde zamanın yetersiz olması. (Sosyal Bilgiler, Türkçe vb.)
- Zaman ve etkinlik uyumsuzluğu sorunu.
- Değerlendirme sürecinin uzun zaman alması.
- En büyük sorun zaman.
- Zaman yetmemekte.
- Zamanın etkinlikler uygulanırken yeterli olmayışı.
- Konular çok ayrıntılı ve fazla. Zaman yetersiz.
- Etkinliklerde zaman yetmiyor.
- Etkinliklerin ders süresinde yetiştirilememesi.
- Etkinlikler önerilen sürede yetişmiyor.
- Kılavuz kitaplarda önerilen sürelerin uygun olmadığı. Yani planlardaki süreye uyarsak temmuza kadar ders yaparız.
- İlköğretim okulları ikinci kademede Fen ve Teknoloji dersi bir şubede dört saatten altı saate çıkarılmalıdır (En az).
- Etkinliklerin zamanında yetiştirilememesi.
- Yapılacak iş çok, süre az.

Öğretmenlerin birinci ve ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar birlikte değerlendirildiğinde, 20 öğretmen, programda karşılaşılan sorunlara ilişkin “etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinin bazılarına ifadelerle sadık kalınarak aşağıda yer verilmiştir:

- Etkinliklerin her öğrencinin seviyesine uygun olmaması.
- Etkinlikler için fotokopi ile çoğaltma hem kırtasiye oluşturuyor hem de zaman alıyor.
- Öğrencilerle etkinliklerin etkin bir şekilde zamanında, yeteri kadar yapılamaması.
- Öğrencilerin dikkatini çekmekte yaşanan zorluklar.

- Velilerin yeni programı tanıyamaması, öğrencisi yerine kendisini sorumlu tutması.
- Ara disiplinin öğretmenler tarafından bilinçli olarak uygulanması.
- Programda bilinmeyen, anlaşılamayan konuların olması.
- Performans ödevlerinin her ders için istenmesi.

Öğretmenlerin birinci ve ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar birlikte değerlendirildiğinde, 18 öğretmen, programda karşılaşılan sorunlara ilişkin “araç gereç kullanımı ve ortam” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinin bazılarını ifadelere sadık kalınarak aşağıda yer verilmiştir:

- Derslerin işlenişinde yeterli olabilecek araç ve gereçlerin temin edilememesi.
- Etkinlik yapmak için çok malzeme ve materyal istenmesi.
- Etkinlikler için görsel materyal (video vb.) bunların bir yerde bulunmaması.
- Kılavuz kitap (kaynak) eksikliği.
- Altyapı eksikliği (Bilgisayar, laboratuvar, projeksiyon, sınıf gibi).
- Tahmin etmeyi geliştirici CD ve benzeri kaynak materyallerin temini gerekir.
- Yeni programın en büyük sorunu köy koşulları düşünülmeden hazırlanmış olması.
- Performans ödevleri ve etkinliklerin bazıları aile ile birlikte ve malzemeyle yapıldığı için bunlarda sorun yaşıyoruz.

Öğretmenlerin birinci ve ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar birlikte değerlendirildiğinde,16 öğretmen, programda karşılaşılan sorunlara ilişkin “öğretmen” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinin bazılarını ifadelere sadık kalınarak aşağıda yer verilmiştir:

- Öğretmenlerin öğretmeye karşı heyecanlarının azalması.
- Yöneticilerin iyi bir örnek olmadıklarını öğretmenlerin görmesi.
- Yeni programlarla ilgili en büyük sorun, bu çalışmaların eski öğretmenlere yeterince tanıtılmamış ve bilgilendirilmemiş olmasıdır. Çünkü eğitim fakültesinden veya farklı kurum ve kuruluşlarından mezun olan bizler 25 yıldır hizmet etmiş ama yeniliklerle ilgili bir tek seminere veya hizmet içi eğitim faaliyetlerine alınmamıştır.
- Öğretmenler yeteri kadar bilgilendirilmedi.
- Öğretmenlerin, öğrencilere ödev yüklemesi yapması.

- Hizmet içi eğitimin yetersizliği. Verilenlerin de gerektiği şekilde verilmemesi. Yapmış olmak için yapılması.

Öğretmenlerin birinci ve ikinci öncelikli olarak ifade ettikleri sorunlar birlikte değerlendirildiğinde, 8 öğretmen, programda karşılaşılan sorunlara ilişkin “öğrenci” alt boyutu ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinin bazılarına ifadelere sadık kalınarak aşağıda yer verilmiştir:

- Yeni programla çocuk kendi okuduğu kitabı anlamakta zorlanıyor. Ya da anlayamıyor.
- Performans ödevlerinin zamanında teslim edilememesi.
- Öğrencilerin ilgisizliği.
- Öğrencilerin yanlış davranışlarından vazgeçirecek hiçbir yaptırım yok.
- Önceden tahmin etmekte öğrenci zorluk çekiyor.
- Öğrencilere aşırı ders yüklemesi yapılıyor. Bu sebeple çocuklar çocukluğunu yaşayamıyor. Yarış atı haline geldiler.
- Öğrenci seviyelerinin aynı olmaması.
- Öğrenci yetersizliği.

Araştırma bulguları ışığında elde edilen sonuçlar ve getirilen öneriler bu bölümde ortaya konmuştur.

SONUÇ

Öğretmen görüşlerine göre yenilenen programlarda karşılaşılan sorunlar araştırma sonuçları olarak aşağıda sıralanmıştır.

1. Uygulamaya konulduğu tarih üzerinden (2005) dört yıl geçmiş olmasına karşın yenilenen programların uygulanmasında sorunların devam ettiği ve öğretmenlerin programları uygularken sorunlar yaşadığı belirlenmiştir.
2. Öğretmenlerin yenilenen programlara ilişkin sorun olarak belirttikleri görüşlerin, etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme; araç gereç kullanımı ve ortam; süre; öğretmen ve öğrenci alt boyutlarında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

3. Yenilenen programlarda yaşanan en büyük sorunun zamanın yetmemesi olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin planlanmasında ve uygulanmasında, ölçme değerlendirme işlemlerinin yapılmasında sürenin yetmediği ortaya çıkmıştır.
4. Öğretmenlerin yenilenen programlar ve çağdaş yaklaşımlarla ilgili eğitimi ihtiyacı hissettikleri belirlenmiştir. Özellikle etkinlik düzenleme, ölçme değerlendirme, etkin öğrenme, ara disiplin, performans değerlendirme vb. konularda öğretmenlerin yetersiz oldukları belirlenmiştir.
5. Yenilenen eğitim programları ile ilgili öğretmenlere yönelik tasarlanan hizmet içi eğitim programlarının etkili olmadığı ve yetersiz olduğu belirlenmiştir.
6. Yenilenen programların yeterince esnek olmadığı, bölgesel, yöresel, ekonomik vb. farklılıkları yeterince dikkate almadığı belirlenmiştir. İlçe ve köylerde birtakım olanakların yenilenen programların uygulanması için uygun olmadığı, araç gereç ve ortam düzenleme konusunda eksiklerin olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Her ne kadar eğitim sistemi içindeki bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını dikkate alarak hazırlansa da, eğitim programları öğretmenler tarafından yeteri kadar anlaşılamadığı ve en önemlisi uygulanamadıkları surece eğitim sistemi üzerinde etkisiz ve sadece teoride kalmış programlar olarak kalırlar. Çağdaş eğitim anlayışıyla paralel olarak gelişen uygulama yapabilme ya da öğrenilenleri uygulayabilme anlayışı özellikle program geliştirme sürecinin öğretmen boyutunu daha da önemli hale getirmiş ve son dönemde bir çok çalışmayı öğretmenlere yönlendirmiştir. Bu düşünceleri temel alarak yönlendiğimiz ve ihtiyaçtan kaynaklanan bir durum olarak yaptığımız bu çalışma, öğretmenlerin yeni programlara ilişkin yaşadıkları sorunları kategorize etmemize yardımcı olmuştur.

Program geliştirmede, değerlendirmenin en önemli ögesi olan öğretmenler öne sürdükleri düşünceler ve uygulamada karşılaştıkları sorunları öncelikli olarak “süre” alt boyutu üzerinde odakladılar. Öğretmenlerin programların uygulanmasındaki

sorunlarının öncelikli olarak “sure” alt boyutunda toplanması, program hazırlanırken okullardaki ders işleme süreleri, koşulları, öğrenci düzeyleri gibi faktörlerin dikkate alınmadığı ya da yeteri kadar gerçekçi tespitlerin yapılmadığı düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. İkinci alt boyut olan “etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme” konusundaki problemler de sure alt boyutundan tamamen bağımsız olmayıp öğretmen yetiştirme düzeni, yeterliliği ve fiziksel koşullarla ilişkili olan bir sorundur. Dolayısıyla araştırmacıları bu konudaki çalışmalara yönlendirecek bir sorun olarak on plana çıkmaktadır. Araç-gereç kullanımı, öğretmen ve öğrenci alt boyutlarıyla ilgili sonuçlar da aslında genel anlamda öğretmenlerin nitelikleri, fiziksel koşulları da içine alan okulların nitelikleri ve öğrenci-aile-çevre sacayağı ile bir bütün olarak değerlendirilmeli ve bu doğrultuda çözümler sunulmalıdır.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına dayanılarak etkinlik, strateji, yöntem, teknik kullanımı ve değerlendirme; araç gereç kullanımı ve ortam; süre; öğretmen ve öğrenci alt boyutlarında belirlenen sorunlara ilişkin getirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Program geliştirme sürecinin sürekliliği ve operasyonelliği gereği programlar sürekli değerlendirilmeli, elde edilen geri bildirimler doğrultusunda müdahaleler ve düzeltmeler yapılmalıdır. Programların uygulanması sırasında öğretmenlerden ve programdaki tüm paydaşlardan geri bildirim elde edilmeli; bu amaçla tartışma ortamları oluşturulmalı, görüşmeler ve gözlemler yapılmalı, testler ve ölçekler uygulanmalıdır.
2. Yenilenen programlarda etkinliklerin uygulanması için gerekli süre verilmelidir. Bunun yanı sıra öğretmenlere etkinliklerin planlanmasında ve uygulanmasında, ölçme değerlendirme işlemlerinin yapılmasında süre kullanımı ile ilgili bilgiler verilmeli, etkili planlama alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmalı ve zaman yönetimi programları uygulanmalıdır.
3. Yenilenen programlar daha esnek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Programlar, bölgesel, yöresel, ekonomik vb. farklılıkları daha fazla dikkate alır nitelikte olmalıdır.

4. İlçe ve köylerde çağdaş yaklaşımların ve yenilenen programların gereği olanaklar artırılmalıdır. Programların daha verimli uygulanması için gerekli araç gereç eksikleri ve ortamlar için koşullar ile ilgili yetersizlikler giderilmelidir.
5. Öğretmenlerin yenilenen programlar ve çağdaş yaklaşımlarla ilgili eğitimi ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet içi eğitim programları tasarlanmalıdır. Tasarlanan hizmet içi eğitim programları bir formaliteyi yerine getirme anlayışından uzak olmalı, uzman kişilerden yüz yüze eğitimin dışında, işbaşında birbirinden öğrenme, etkileşimli on-line eğitim, uzaktan eğitim olanakları kullanılarak eğitim programları tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Farklı ve çağdaş bir anlayışla tasarlanan hizmet içi eğitim programlarında; etkinlik düzenleme, ölçme değerlendirme, etkin öğrenme, ara disiplin, performans değerlendirme konularına öncelik verilmelidir.
6. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda daha büyük ve özellikleri farklı örneklem grupları alınmalı, öğretmenlerin eğitim ihtiyacını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalı ve öğretim tekniği olarak kullanılan “kartopu” bilimsel araştırmalarda kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson-Levitt, K. M. (2008). Globalization and Curriculum. In Connelly, F. M. The Sage Handbook of Curriculum and Instruction.
- Gömleksiz, M.N. (2007). Yeni İlköğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. **Eğitim Araştırmaları**. (27), 69–82.
- Gözütok, F. D. (2005). “Özensiz, altyapısı yetersiz bir program”. **Öğretmen Dünyası Dergisi**. Sayı: 298. 7–8
- Gözütok, F. D., Akgün, Ö. E. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2005). “İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlikleri Açısından Değerlendirilmesi”. **Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. 17–40. Ankara: Sim Matbaası.

- Jaques, D. (1985). **Learning in Groups: New Patterns of Learning**, Routledge: London
- Karacaoğlu, Ö. C. (2006). “Türkiye’de Yeni Programların Anlayışı, Temelleri ve Eleştirilen Yönleri”. **Türk Harb-İş Dergisi**. Sayı: 222, 40–42.
- MEB (2006). **Programların Geliştirilmesini Gerekli Kılan Nedenler**. Web (2006, Temmuz 11):
http://programlar.meb.gov.tr/prog_giris/prog_giris_1.html
- Morphew, V. N. (2002) Chapter 1. Web-Based Learning and Instruction: A Constructivist Approach. 1-15. in
Web-Based Instructional Learning.
- Perez, K. D. (2008). **More Than 100 Brain-Friendly Tools and Strategies for Literacy Instruction**, Corwin Press: Thousand Oaks, California.
- Pesen, C. (2005). “Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Yeni İlköğretim Matematik Öğretimi Programının Değerlendirilmesi”. **Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. 272–281. Sim Matbaası: Ankara.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkın, B., Yıldız, N. ve Girmen, P. (2005). “Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazır bulunuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir İli Örneği)”. **Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. 51–63. Sim Matbaası: Ankara.
- Wilson, S.M. and Berne, J. (1999). Teacher learning and the acquisition of professional knowledge: An examination of research on contemporary professional development. In: Iran-Nejad, A. and Pearson, P.D., Editors, 1999. *Review of research in education* Vol. 24., American Educational Research Association, Washington, DC, 173–210.